

**С.Л. Оліферук,**  
*магістр, старший викладач*  
*ORCID: 0000-0001-5349-3249*

*Київський національний університет будівництва і архітектури, м.*  
*Київ, Україна*

## **МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ І КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА**

**Вступ.** Ефективність і конкурентоспроможність підприємства повною мірою забезпечуються принципами і засадами дії основних економічних механізмів.

Економічні інструменти управління – це сукупність ціленаправлених техніко-економічних дій з метою забезпечення ефективності і конкурентоспроможності виробництва.

Проблема полягає у визначенні, формуванні, групуванні і структуризації основних економічних інструментів управління повною виробничою діяльністю підприємств будівельної галузі[1].

**Ціль роботи.** Перш за все, слід сформувати два основних напрями групування економічних інструментів, зокрема системний та ресурсний.

**Матеріали і методи.** Системний напрямок створюється на базі основних базових систем функціонування будівельного виробництва, зокрема:

- системи нормування праці у будівництві;
- тарифної системи оплати праці у будівництві;
- особливої системи ціноутворення у будівництві;
- системи калькулювання витрат на одиницю кожного виду робіт і товарної продукції в цілому.

До системи нормування праці у будівництві відносяться:

- збірники елементних кошторисних норм за всіма видами робіт;
- основні структуроутворюючі норми (норма часу, норма затрат праці, норма виробки, норма чисельності).

В основі тарифної системи оплати праці лежить тарифна сітка, яка розробляється на основі тарифної ставки 1-го розряду та коефіцієнтів тарифних співвідношень. Тарифна ставка 1-го розряду розраховується з урахуванням досягнутого рівня продуктивності праці і завдань по її зростанню та повинна бути не нижчою законодавчо встановленого рівня мінімальної оплати праці. Система оплати праці також включає форми оплати праці, структуру зарплати і основні види зарплати. До основних форм оплати праці відносяться:

1. почасова (погодинна) тарифна оплата праці на основі табелів обліку, реєстрації і оформлення фактично відпрацьованого часу та його оплати;

2. відрядної оплати праці за виконані обсяги робіт на основі оформлення планових і фактичних спеціальних нарядів.

Структура заробітної плати включає основну зарплату за планові обсяги робіт або часу, додаткову зарплату за додаткові обсяги робіт або часу, а також іншу зарплату у вигляді компенсаційних та заохочувальних виплат [2, С. 456-457].

В складі тарифної системи оплати праці також враховуються основні види зарплати, такі як: номінальна (нарахована), фактична (виплачена), реальна (за купівельною спроможністю).

Особлива система ціноутворення у будівництві функціонує на основі:

1. укрупнених показників вартості прямих витрат матеріалів, зарплати і праці на одиницю кожного виду робіт, які розраховуються на основі елементних кошторисних норм і діючого рівня ринкових цін;

2. складання локальних, об'єктних кошторисів та зведених кошторисних розрахунків на основі креслень, відомостей робіт, специфікацій тощо.

Система калькулювання витрат на одиницю кожного виду робіт передбачає розробку планових і фактичних калькуляцій як інструментів економічного управління виробництвом безпосередніми виконавцями тобто робітниками, бригадами, майстрами, виконробами [3, С. 243].

Ресурсний напрямок передбачається у складі трьох основних груп економічних інструментів, зокрема:

1. Балансової таблиці фінансового розділу бізнес-плану фірми і структурних підрозділів, яка складається з двох сторін -- правої планової, до якої відносяться всі заходи розвитку, поточного функціонування і резервних ситуацій та лівої бізнесової, яка передбачає формування джерел фінансових надходжень, у тому числі основних, додаткових та інших джерел.

Обидві сторони балансової таблиці повинні бути збалансованими.

2. Калькуляційні розрахунки поточних витрат (собівартості) матеріальних, енергетичних, трудових і фінансових ресурсів шляхом розробки загальних калькуляцій собівартості товарної продукції та одиничних калькуляцій собівартості одиниці об'єму кожного виду будівельних робіт;

3. Розрахунки результатів повної розрахункової діяльності тобто показників фінансового стану фірми в цілому і всіх структурних підрозділів, включаючи окремо працюючих робітників, у тому числі

планових та фактичних розрахунків на кожний місяць і до кінця року.

**Висновки.** Послідовність визначення, формування, групування і структуризації основних економічних інструментів управління ефективністю і конкурентоспроможністю виробництва (підприємства) можна розглянути за наступною схемою (рис. 1).



*Рис. 1. Схема послідовності формування, групування і структуризації економічних інструментів управління ефективністю і конкурентоспроможністю виробництва (підприємства)*

#### **Список використаних джерел:**

1. Вінніченко І.І. Продуктивність праці та її фактори. *Держава та регіони*. 2007. №3.
2. Іванілов О.С. Економіка підприємства. Київ, 2016, 728 с.
3. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Київ, 2015. 352 с.
4. Беленкова О.Ю. Стратегія та механізми забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств на основі моделі сталого розвитку: монографія. Київ: Ліра-К, 2020. 512 с.
5. Гойко А.Ф., Юрковський Р.Ф. Оцінка конкурентоспроможності будівельних підприємств, зайнятих у пайовому будівництві. *Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин*. 2012. № 27. С. 29-37.
6. Федоренко В.Г., Гойко А.Ф., Джабейло В.Б. Кластери – системний інструмент підвищення конкурентоспроможності економіки. *Економіка та держава*. 2007. №9. С. 6-9.